

diàlegs de la mirada

EXPOSICIÓ: 11.02. — 10.09.2016

En la seva accepció més bàsica, mirar és definit com l'acte de fixar la vista sobre algun objecte, alguna persona o un espai. Però quan parlem de mirar en el terreny artístic hem d'anar més enllà. Si considerem la creació de l'obra d'art com una manera de relacionar-nos amb el món, com un vincle entre l'àmbit real, l'imaginari i el simbòlic, com un fet que cobra sentit en l'acte comunicatiu, mirar implica també entendre, comprendre i sentir.

La Fundació Suñol mostra, en aquesta ocasió, una selecció d'obres de la seva pròpia col·lecció amb l'objectiu d'incidir, un cop més, en la importància de la mirada en l'art. Perquè, si bé és evident que l'espectador mira l'obra d'art, no ho és tant el fet que ella ens mira també a nosaltres. A través de múltiples llenguatges i gran varietat de signes i codis, els artistes comuniquen experiències, pensaments i emocions en creacions que revelen la subjectivitat i propicien una mirada recíproca que esdevé un diàleg actiu a tres bandes: l'obra d'art que condensa la mirada de l'artista, l'espectador que s'hi interroga des de la seva individualitat i la immensitat del món, entenent-lo com un contenidor inabastable on l'art constituïria un intent d'organitzar-lo.

La història de l'art és plena d'exemples en els quals l'artista fa palesa aquesta relació triangular: Velázquez amb *Las Meninas* i Jan van Eyck amb *El matrimoni Arnolfini* en són una prova. El mirall és una eina que permet evidenciar la presència de l'artista i aconsegueix que l'espectador prengui consciència que allò que està contemplant recull, sobretot, un punt de vista subjectiu. Però no cal un mirall per reflectir la implicació dels artistes en les seves creacions i fer evident la seva voluntat comunicativa: qualsevol obra d'art ens interpel·la de cara, ens llança un desafiament, ens interroga i ens obliga a qüestionar-nos allò que veiem. En definitiva, qualsevol obra d'art ens posa un mirall al davant.

Cal tenir en compte que l'art va sorgir com una necessitat de l'ésser humà d'expressar allò que només pot ser explicat amb imatges. Això justifica que el seu llenguatge sigui complex i fins i tot provocatiu, perquè l'art introdueix disruptions en l'ordre que veiem i serveix per imaginar i ampliar l'experiència del món. Si la realitat és un conjunt d'arbitrarietats, l'art ens pot obrir altres perspectives.

En aquesta exposició es mostren obres de Luis Gordillo, Man Ray, Zush, Richard Avedon, Luis Frangella, Carlos Pazos, Jaume Plensa, José Luis Alexanco, Ramon Guillen-Balmes, María José Lacadena, Christo, Jordi Colomer, Claudio Bravo, Ferran Freixa, Ignasi Aballí, Antoni Tàpies, Juan Genovés, José María Sicilia, Alberto García-Alix, Joan Rom, Jaume Xifra, Robert Llimós, Idroj Sanicne, Sergi Aguilar, Federico Guzmán, Manuel Millares, Pello Irazu, Max Bill i Miquel Mont, agrupades en diversos àmbits que proposen set temàtiques diferents: mirar, llegir, tapar, valor, caminar/descansar, forats i vermell. La naturalesa heterogènia dels temes escollits demostra que hi ha conceptes dispersos que són recurrents

en l'art i que, encara que d'una manera diferent, atrauen l'atenció dels artistes i són interpretats sota la forma de nous llenguatges, tot multiplicant les seves possibilitats. Per això, les obres de cada secció dialoguen entre si i alhora ens conviden a una conversa oberta, multidireccional que no està escrita però que sobretot espera la nostra rèplica.

Mirar: veiem o ens veuen?

Des del desdoblament d'un rostre present a la pintura de Luis Gordillo i suggerit en els dibuixos de Zush fins a la interpel·lació frontal dels personatges retratats a les fotografies de Man Ray i Richard Avedon, les obres d'aquest apartat remetent al joc de mirades que implica l'acte de creació i recepció de l'obra d'art. D'una banda, se'ns mostra la mirada interior, al subconscient, que reivindica la subjectivitat i les múltiples personalitats. De l'altra, assistim a la mirada directa, que atrapa l'espectador i l'obliga a entrar dins de l'obra. I és que l'ull és receptacle d'informació, porta d'entrada i filtre per als altres sentits, experiència aparentment infal·lible d'aprehensió del món, com sembla deixar-ne constància Zush a la seva obra *Sabina Eyeya* amb la multiplicació d'aquest motiu.

Llegir: de l'objecte llibre al llibre-objecte

El llibre ha estat, des de sempre, un objecte transmissor de cultura, i és la matèria que aglutina les obres d'aquest capítol. D'una banda, les peces de Manuel Millares i José Luis Alexanco ens apropen als elements més essencials i primigenis que conté una pàgina escrita, els signes calligràfics, i ens recorden una veritat també essencial: el traç és la base comuna de l'escriptura i del dibuix. En aquesta mateixa línia, Zush crea un llibre propi en què

els dibuixos i una cal·ligrafia inventada conformen el seu personal diari visual. En canvi, Carlos Pazos ens en presenta un ús poc convencional com a part d'una instal·lació evocadora i nostàlgica. D'altra banda, Jaume Plensa reinterpreta el concepte de llibre com a objecte en transformar-lo en una peça artística que possibilita altres maneres de llegir: un exemplar de pàgines transparents en què els poemes d'Antoni Tàpies Barba es fonen amb les serigrafies de l'artista.

Tapar: cobrir per fer visible

Cobrir per fer visible una nova realitat sembla el leitmotiv de la sèrie de *Wrapped Monuments* que Christo i Jeanne-Claude van dur a terme durant els anys setanta del segle XX. Embolicar monuments emblemàtics imprimeix a l'objecte destinatari una presència contundent i alhora misteriosa. I és que tota imatge té una part oculta, i es pot dir que allò visible és un fet inestable. Aquestes idees afloren en les diverses obres de la secció: des de les pròtesis corporals de Ramon Guillén-Balmes, dissenyades per encàrrec a partir de l'expressió d'un desig que revela l'interior de la persona que les va encarregar, a la majestuosa cortina de la fotografia de Ferran Freixa, testimoni de la frontera entre realitat i ficció i antesala del món imaginari. D'aquesta manera, els embolcalls ens fan la promesa d'una imatge tot just suggerida però de gran potència, com succeeix en l'obra hiperrealista de Claudio Bravo, que amaga un objecte enigmàtic dins d'un paquet pintat amb el màxim nivell de virtuosisme.

Valor: d'allò poètic a allò polític

L'aparença és un estadi del fet visible. Però no és suficient mirar les coses al nivell manifest en què se'ns presenten perquè revelin el seu sentit i la seva essència. En una primera lectura, l'obra d'Ignasi Aballí proposa la negació de la representació a través d'una peça abstracta i monocroma. Però es tracta, en realitat, d'una composició elaborada amb encenalls de diversos bitllets procedents de la Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre que l'artista ha triturat i reutilitzat en un procés que rebutja el valor crematístic del material emprat i el porta a la seva revaloració plàstica. Poesia i política, art i crítica social, també convergeixen en Evrugo Mental State, l'estat "imaginari, contradictori i real" fundat per Zush (actualment Evru) el 1968. Un espai de llibertat on tot és possible però que, com succeeix en qualsevol altre estat polític, utilitza els seus propis símbols per garantir l'ordre: idioma, alfabet, bandera, himne, passaport i moneda, en aquest cas representats pels *Tucares*. Ambdues obres constitueixen gestos radicals de destrucció i creació, tot posant de manifest l'arbitrarietat del concepte *valor* en la nostra societat i potenciant alhora la relació entre l'art i la vida sense renunciar a allò que és poètic.

Caminar-descansar: visions arran de terra

Els peus, símbol de l'acció de caminar com a pràctica per fer-nos avançar però també elements innobles i oblidats de l'anatomia, són els protagonistes de la pintura d'Antoni Tàpies i les fotografies d'Alberto García-Alix. L'obra del fotògraf recull visions arran de terra, sovint a través de personatges marginals. En aquest cas, però, les fotografies denoten el fort esteticisme de les sabates femenines de taló com a fetitxe eròtic. Les sabates són pròtesis que els humans necessitem per desplaçar-nos i que Joan Rom transforma en una artificial i absurda prolongació del cos. I si la marxa és llarga, cal parar a descansar,

asseure's. Una cadira pot ser símbol de contemplació, de pausa i de meditació. Però en el pla físic es tracta d'un objecte ordinari i banal que alhora ha estat catalitzador de profunds corrents de transformació artística: des de la cadira de Vincent Van Gogh a l'objecte-cadira de Joseph Kosuth, la quotidianitat ha estat matèria i estimul constant per als diferents plantejaments de les avantguardes artístiques.

Cercles o forats: l'ambigüitat del punt de vista

El cercle és una figura geomètrica imbuïda d'una forta significació: al·ludeix a la unitat, a l'absolut, a la perfecció. Potser és el motiu que porta Luis Gordillo a omplir de formes circulars *La piscina del Espíritu Santo*. Però gràcies a la ciència moderna sabem que l'espai no és una estructura immòbil, estable o rígida, ni tampoc una condició intrínseca, sinó que es tracta més aviat d'un paràmetre que ens serveix per organitzar l'existència. En aquest sentit, tant la peça d'Idroj Sanicne com la de Federico Guzmán ens proposen una reflexió sobre la percepció de la realitat. En el primer cas, els cercles són forats, incisions geomètriques sobre el coixí de pell per on es cola la mirada sense possibilitat de rebre cap imatge de tornada: al fons dels forats hi ha uns miralls tan petits que perden la seva funció reflexiva. Al seu torn, Federico Guzmán ens presenta una multiplicat de dianes esborrallades en què no podem focalitzar el tret, amb les quals nega tot centre i multiplica els punts de vista.

Vermell: imatge i matèria

Color càlid i primari, el vermell és també el color de la sang i per això al·legoria de la passió, la carnació, la violència, el perill o la utopia política. Aquesta idea ressona a l'arpillera violentament esqueixada de Manuel Millares, que juntament amb el grup d'avantguarda El Paso promulgava un enèrgic trencament amb les estructures tradicionals. També Juan Genovés tria el vermell per afegir dramatisme a l'escena de persones que fugen, alhora representada des d'un punt de vista fred i distant. En canvi, altres propostes adreçades a expandir els límits de la pintura, com ara l'obra de Miquel Mont, es desprenen de les múltiples connotacions del color vermell per mostrar-nos-el com un element nu, fet material essencial i realitat objectual en si mateixa. Diferent és el plantejament de Pello Irazu i José María Sicilia, artistes que es desplacen amb llibertat entre el minimalisme, l'abstracció geomètrica i l'informalisme, i que presenten un equilibri entre les dues accepcions del color vermell: la que es deriva d'un ús com a imatge evocadora, que troba el seu referent en la naturalesa, i la que ens parla del vermell com a color pur, com a matèria essencial que, al capdavall, esdevé objecte.

—

Fundació Suñol

Passeig de Gràcia 98 | 08008 Barcelona | T 93 496 10 32
info@fundaciosunol.org | www.fundaciosunol.org

Horaris: de dilluns a divendres, de 11 a 14h i de 16 a 20h.
Dissabtes, de 16 a 20h. Diumenges i festius tancat.

Per a altres horaris, cal concertar prèviament per telèfon o e-mail.

Visites comentades. Públic individual: dijous i dissabtes a les 18h.

Grups: amb reserva prèvia.